21541/B

D. IV. K

EHLER M. C.

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b30520174

24638

Q. D. B. V.

THESES MEDICÆ
DE
MESENTERIO,

Quas

SUB PRÆSIDIO

DN. JOH. SIGISMUNDI HENNINGERI,

Med. Doct. & Prof. Publ. Ord.
nec non Capit. Thom. Canon.

DN. Patroni, Præceptoris ac Promotoris ſui, omni obſervantiæ cultu venerandi.

SOLENNI Eruditorum Examini

ſubmittit

MENHARDUS CAROLUS EULER/
LANDAVIENSIS
Auctor & Reſpondens.

Ad diem Octobr. Anno MDCC XIV.

Horis locoque ſol.

ARGENTORATI,

Typis JOHANNIS BECKII.

VIRIS

Ampliſſimis, Conſultiſſimis, Prudentiſsimis,

DOMINO

FRANCISCO CHRISTOPHORO SCHATTENMANNO

Civitatis Landavienſis Conſuli Seniori.

DOMINO

TOBIÆ SCHOENLAUBIO

Ejuſdem Civitatis Conſuli.

Viris de bono publico Ampliſsime meritis

Salutem & Felicitatem.

WELLCOME HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

NOn ex longinquo arceſſendæ mihi erant cauſæ, Patroni Maximi, cur hoc quidquid pagellarū eſt, Veſtro potiſſimum Ampliſſimo inſcriberem nomini. Nam cum nulla ſit arctior obligatio, quam qua patriæ devincti ſumus, quæ *una omnes omnium caritates complectitur*, cui in ſuo quisque ordine approbare ſtudia ſua contendit, ut *quicquid arant, navigant, ædificant*, in publica commoda impendatur, ego, qui extare aliquod devoti Patriæ animi ſtudiorumque pignus cuperem, evidentius illud efficaciusque præſtare non poſſe mihi viſus ſum, quam ſi id ipſum in Veſtras, Patroni Ampliſſimi, manus qua decet veneratione traderē. Nam & ea Patriæ officia Vos præſtitiſtis, & eo uſque reliquorum civium conditionem

ſupergreſſi eſtis, ut ipſam Vobis Patriam meritis immortalibus devinxeritis; & tam arcto nexu cum fortuna publica Veſtra ſalus felicitasque conjuncta eſt, ut venerari ipſam in Vobis Patriam liceat, cujus Vos quaſi perſonam ſuſtinetis. Itaque ſi has paginas obſequii mei teſtes, benevolo aſpectu, conatusque meos benigna interpretatione dignabimini, idem egiſſe me felix litator credam, ac ſi iſtas ſtudiorum meorum primitias in ipſo Patriæ ſinu depoſuiſſem, ſecuturosque eidem fructus conſecraſſem; imo toties pro publica Patriæ ſalute ſuſcepiſſe mihi vota videbor, quoties (quod à me quidem ſemper fiet) incolumitatem felicitatemque Veſtram Summo cœli terræque Rectori devotis precibus ſum commendatuus.

Ampliſſimi Nominis veſtri

humillimus cultor & cliens.

MENHARDUS CAROLUS

EULER Auctor

& Reſpondens.

Procemium

DIſpicienti mihi de materia diſputationis, optimum fore duxi, ſi talem ſeligerem, quæ non nudæ theoriæ innixa, animum inani ſpeculatione demulcet, ſed quæ etiam utilitate ſua in praxi Medica ſeſe commendat. Ad praxin enim, tanquam ultimum & primarium Medici ſcopum, omnia mihi dirigenda eſſe videntur. Placuit itaque theſes quasdam de Meſenterio diſquiſitioni Academicæ ſubjicere, utpote in quo cauſa & radix plurimorum & chronicorum morborum ſæpius latet. Hunc autem ordinem

dinem obſervabimus, ut primo deſcriptionem ejus anatomicam, ab inſpectione oculari ex cadaveribus, partim morbo denatis, partim violenta morte peremtis deſumptam, tradamus, huic uſum Meſenterii, quem præbet, ſubjungamus: & tertio morbos, quibus Meſenterium afficitur, annectamus, curationem horum morborum alii occaſioni reſervantes. Faxit Deus, ut feliciter!

§. I.

UT autem à nominis notatione more conſueto initium faciamus, appellatur hæc pars, de qua tractaturi ſumus, communiſſimo nomine Meſenterium, græca hac denominatione etiam Latina civitate donata, & ita dicitur, non quod medium ſit inteſtinum, ſed quod in medio inteſtinorum ſit collocatum. Licet in latiori ſignificatione vocabulo inteſtini ſumpto, Cicero. l. 3. d. Nat. Deor. Meſenterium latina denominatione medium inteſtinum appellaverit, inquiens: Quædam à medio inteſtino uſque ad portas jecoris ductæ ac directæ viæ. Alio, ſed non æque vulgato nomine, Meſaræum appellatur, quæ duo voca-

vocabula Synonyma ſunt: μέσαραιον etiam græci vocant. Rationem addunt Lexicographi, quod omnes venas, quæ ad ipſum ex hepate feruntur (ſeu potius ex ipſo ad hepar) una cum adjacentibus arteriis circumquaque ambiat & complectatur. Et ſic vocatur omnis illa ſubſtantia membranoſa, in medio inteſtinorum ſita, iisque tam tenuibus quam craſſis annexa: Μεσόκωλον vero ſpeciatim dicitur illa pars Meſenterii, quæ inteſtina craſſa, præſertim colon, cœcumque annectit, & parte etiam infima recto inteſtino adhæret. Unde Hipp. epid. l. 6. ſ. 4. §. 6. inquit: Appendent autem craſſiora inteſtina ex medianis membranis, quæ meſocola dicuntur. Hæ vero ex nervis, à ſpina ſub ventre procedentibus. Latinis nullo proprio nomine inſignitum eſt. Nam quod quidam dicunt Lactes vocari, id non tam de toto Meſenterio, quam de vaſis per Meſenterium decurrentibus, ſuccum lacteum vehentibus, intelligendum eſſe videtur. Unde nonnulli Lexicographi, explicantes, quid per Meſenterium intelligatur, dicunt eſſe inteſtinorum genus, quo lactes involvuntur, ne contactu ſpinæ duro lædantur. Germanis appellatur das Kröß / oder Gekröß. Gallis La fraiſe, vocabulo à figura collaris deſumpto, quam præcipue Meſaræum repreſentat, prout inteſtina tenuia colligat.

§. II.

SEd miſſa Onomatologia, ad ipſam rem potius nos accingemus, & quidem primo ad deſcriptionem anatomicam, cui hanc definitionem, aut ſi

mavis, deſcriptionem præmittimus: Meſenterium eſt pars membranacea cum interjecta pinguedine, ſitum obtinens medium inter inteſtina, per quod tranſeunt varii generis vaſa, arteriæ, venæ, meſaraicæ dictæ, vaſa lactea, nervi, plurimis glandulis hinc inde præditum, inteſtinis undique annexum, ut ſit vinculum quaſi inteſtinorum. Hæc definitio præ cæteris nobis arridet, quoniam conciſa eſt & clara, & integram ejus hiſtoriam anatomicam exhaurit: deinde quoniam viam nobis ſternit, ſingulas ejus partes ordine deſcribendi; ita enim hoc modo ſeſe nobis offerunt; Meſenterii diviſio, ſubſtantia, vaſa recenſita, glandulæ, & demum uſus.

§. III.

Diviſio totius Meſenterii ab Anatomicis fit in duas partes, nempe in Meſaræum, & Meſocolon. Meſaræum vocant, quod inteſtina tenuia colligat, licet alias Meſenterium & Meſaræum ſint Synonyma. Meſocolon, quod inteſtina craſſa connectit, & hæc bimembris diviſio placuit præ Galeni diviſione, qua tria Meſenteria recenſuit, unum dextrum, alterum ſiniſtrum, tertium autem medium. vid. Veſal. de hum. corp. fabric. l. 5. cap. 6. p. m. 504. Siquidem diſtinctivus horum trium character neutiquam accurate demonſtrari poteſt, cum tamen hæc biga facile deprehendi poſſit, tum ratione connexionis cum inteſtinis, tum etiam ratione ſubſtantiæ; nam Meſaræum craſſius eſt, Meſocolon vero tenuius,

contra-

contrario quam fit in inteſtinis modo. Quod vero nonnulli peculiarem membranam conſtituunt, quæ cœcum in ſuo ſitu continet, appellando Meſocœcum, illud ſupervacaneum videtur, ſiquidem ea de Meſenterio ſeu ſtricte Meſaræo dicto participat.

§. IV.

AD ſubſtantiam Meſenterii quod attinet, hic commode videtur applicari poſſe, illa Anatomicorum quorundam diſtinctio, qua quodlibet organon conſiderant ſecundum partes ſibi proprias & eſſentiales, quæ nempe propriam ejus ſubſtantiam conſtituunt, & uſum determinatum obtinent: deinde ſecundum partes cum aliis communes, & quæ uſum communem uti in reliquis aliis partibus exhibent. Hanc diſtinctionem ſi ad Meſenterium applicamus, partes propriæ, quæ ſubſtantiam ejus efficiunt, ſunt membranæ & glandulæ, ut & vaſa lactea, quæ nimirum peculiarem & determinatum uſum hic poſſident. Utque de membranis Meſenterium conſtituentibus initium faciamus, ſi avtopſiam anatomicam conſulamus, invenimus tres membranas, quæ ſubſtantiam Meſenterii, cum ſua plus minusve interpoſita pinguedine, in ſubjectis ſanis componunt. Et ut in harum deſcriptione ordine procedamus, nec rem perverſe proſequamur, inſiſtemus ordini, quæ juxta methodum ſecandi ſeſe offert. Quapropter

primum omnium eruenda eſt Meſenterii origo & connexio, moxque ex ſitu reſultans ejus figura ac longitudo in peripheria.

§. V.

SItum eſt Meſenterium uti notum in abdomine pendulum, ſi vero ducc ſecandi methodo ejus origo inquiritur, optime illa patet, ſi Meſenterii connexio ab utroque latere perveſtigetur. Ita enim deprehendimus in regione lumbari dextra, cui principium coli adhæret, quod membrana ſuperior peritonæi tranſcendens hoc inteſtinum, lamellam ſuperiorem Meſenterio elargiatur. Quando deinde ſecando aſcendimus verſus duodenum, reperimus, quod inferius ſuper vena cava & arteria aorta, lamella Meſenterii inferior non reperiatur, ſed ſaltim propria ejus tunica partibus ſubjacentihus ample anne&atur & quaſi ſubſternatur, mediante membrana peritonæi inferiori. Ulterius ubi colon aſcendit verſus ventriculum & per medium abdominis, probe obſervanda eſt connexio Meſocoli, quippe quod non ſolum cum duodeno quadantenus, ſed magnam quoque partem cum pyloro à latere poſtico ventriculi, nec non cum pancreate cohæret, imo duas portiones cum omento de lamina ſua inferiori penes duo loca coli communicat, nempe verſus orificium ventriculi inferius, ac verſus lienem; unde ſi limitetur Veſal. l. c. non inepte dixit: Meſenterii pars gracilibus inteſtinis peculiaris, ſimilem omnino cum inferiori membrana omenti ſortitur exortum. Limitatio autem fit mediantibus inteſtinis non ſolum quoad omen-

omentum ſed etiam quoad Meſenterium per integrum ſpectatum. Quando ad renem ſiniſtrum pervenit Meſocolon, huic à latere ſuperiori adhæret, mediante membrana peritonæi ſuperiori & inferiori, quem mox deſerens, in regione lumbari ſiniſtra progreditur verſus aqualiculum ſeu pelvim ad inteſtinum rectum, hac quidem adhæſione, ut, dum colon mediante membrana peritonæi ſuperiori circa muſculum pſoas preſſius adnectitur, hæc ipſa membrana concedens huic colo membranam ſuam communem, deinde ſuper hoc inteſtino continuatur in ipſum Meſocolon; ita fit, ut dum hæc Meſocoli pars ſpatioſe partibus ſubſtratis accreſcat, ſimplicem tantum, non duplicem, uti in parte ſuperiori & latiori membranam acquirat, quæ hac cautela ſeparanda eſt, ne vaſa ſpermatica & ureteres ſimul auferantur. Quando demum Meſocolon ad os ſacrum in pelvim deſcendit, clare patet, nil niſi duplicatam peritonæi membranam, partem hanc brevem, at firmam Meſocoli ultimam conſtituere. Hæc nobis viſa ſunt circa ambitum Meſenterii ſeu ſtrictius Meſocoli via ſecandi. Jam etiam ea perveſtigabimus, quæ in medio ac centro Meſenterii ſecundum longitudinem tam arteriæ aortæ quam vertebrarum lumbarium ad connexionem occurrunt. Facta igitur ſectione, ſtatim obveniunt robuſti plexus nervoſi, quos ſpecialius in recenſione Meſenterii explicabimus, arcte circumvolventes truncum arteriæ meſaraicæ ſuperioris, qui ramulos ſuos innumerorum inſtar filorum de ſe ſpargentes, in Meſaræon & Meſocolon ad inteſtinum utriusque generis

ris abeunt; inſimul notandum, quod tales ramuli nervei magna etiam copia arteriam meſaraicam inferiorem involvant & comitentur, imo ipſum plexum Meſenterii inferiorem conſtituendo, Meſocolon firmiter teneant.

§. VI.

EX hac inſpectione oculari facile poſſumus determinare originem Meſenterii. Quanquam enim omnes eandem derivent à fibris robuſtioribus peritonæo debitis, & circa primam & tertiam lumborum vertebram obviis, tales tamen fibras in peritonæo avtopſia non exhibet, ſed tales quæ nil niſi nervi & filamenta nervoſa exiſtunt; factum id eſt ſtudioſiori naturæ providentia, ut firmum ſuſtentaculum ac ſuffulcimentum cum duabus arteriis ac venis pro ſtatu Meſenterii pendulo ſiſtendo efformet, alias fibræ peritonæi, quas in connexione deſcripſimus, inſufficientes forent pro ſuſtentando Meſenterio, reſpectu molis inteſtinorum, præſertim ab aſſumptis aut flatibus refertorum.

§. VII.

ANnuente nova occaſione, in muliere violenta morte extincta, originem Meſenterii penitius indagare allaboravimus, & uti alias ſemper in aliis deprehendimus, ita conſtanter iterum ſeſe habebat. Confuſe alias narratur ortus Meſenterii, quando nonnulli deſcribunt, quod adhæreat apophyſibus transverſis lumbarum vertebrarum interventu

ventu ligamentorum, id enim falſum; alii æque minus recte, quando dicunt oriri ad primam & tertiam lumborum vertebram, ubi à peritonæo fibræ membranaceæ producuntur, quæ in membranas robuſtas abeunt; aut quando tradunt originem habere ad primam & tertiam lumborum vertebram, ubi plurimæ fibræ à peritonæo productæ, abeunt in duas validas membranas, quæ junctæ ipſum Meſenterium conſtituunt; reliquas deſcriptiones ejuſdem commatis ſicco pede tranſimus, quippe quæ in una eademque denotatione conveniunt. Unice Veſal. in fabric. corp. hum. l. 5. c. 6. quoad originem recte ſcribit, non ex una eademque peritonæi ſede his membranis origo eſt, verum ex varia pro Meſenterii ipſius nimirum forma, quam fere inteſtina fingunt à Meſenterio colligata. Et Fallopius aſſerit meſenterium procedere ex nerveo plexu ad exortum eius ſito.

§. VIII.

REm vero in cadaveribus diſſectis ita vidimus. Primum in latere ſiniſtro nervus intercoſtalis dictus, dum diaphragma perforabat, non ſimplici ramo, ſed triplici, imo quadruplici, adjunctis ſimul duobus nervis vertebralibus formabat plexus gangliformes quatuor hujus lateris ſiniſtri, à quibus de hinc ſubtus inteſtinum duodenum numeroſæ & implicatæ ramificationes propagabantur, ſecundum longitudinem vertebrarum lumbarium verſus os ſacrum ad inteſtinum uſque rectum; in quo curſu hoc maxime advertendum eſt, quod ipſe nervus intercoſtalis, qui hic à coſtis ad Meſenterium diſcedere cernitur, ut inde etiam ramus meſentericus denominetur, ad latus

primæ vertebræ lumbaris ſitus ſit , & in progreſſu maximas & præ reliquis robuſtas fibras non membranaceas, ſed nerveas repræſentet; & hic nervus non eſt ſolus, ſed accurrunt ex ſingulis nervis vertebralibus lumborum, ſinguli quoque nervi in ramum meſentericum verſus os ſacrum deſcendentem, qui ſimul tanquam fibræ robuſtæ itidem vere nerveæ ſuſtentant ac retinent Meſocolon. Pari etiam aut parum mutata facie, nervus intercoſtalis æque ac meſentericus , in latere dextro ſe gerit, diſtribuendo ramos in meſentericum, hacque ratione ſtabilimentum non membranaceum, verum nerveum pro robore præbendo. Et hæc ſuſtentaculi originalis cauſa omnino annotanda eſt; quod hi rami nervei meſenterici dum in utroque latere per diaphragma progreſſi, verſus Meſenterium aliasque partes abeunt, mutuis amplexibus arteriam meſentericam ſuperiorem æque ac cœliacam ſibi proximam, è trunco aortæ progerminantem ſtipatim circumligent, ac ſi in vagina pure nervea continerentur; id quod argumentum demonſtrativum nobis præbet, Meſenterium ab ejusmodi conſtrictis & conjunctis funibus firmiter pendulum teneri, non tamen ſuam originem ſeu ex his nervis ſeu ex arteriis habere, uti vult Fallopius quem citat Diemerb. l. 1. c. 8. p. 57. Simili fere modo etiam inferius, arteria meſenterica inferior à nervis hiſce progredientibus eadem copia & magnitudine excipitur & confirmatur.

§. IX.

QUando poſthac arteria meſenterica ſuperior ramos ſuos hinc inde diſtribuit, & à ramis numeroſiſſi-

roſiſſimis nerveis tanquam tunica nervea inveſtita concomitatur, formant hinc in Meſenterii centro dicti nervi plexum iſtum meſentericum maximum, qui ad omnia inteſtina, præcipue tenuia ramificationes varie modificatas ablegat. De duobus vero plexibus minoribus, qui nervoſi reperiuntur in pelvi, & per longitudinem vertebrarum lumbarium continuati, ſunt à nervo meſenterico ac intercoſtali cum vertebralibus. Iſtud hoc loco adjiciendum, quod Meſocolo in connexione proſpiciant, dum hi concurrunt, ut hoc in ſuo ſitu firmiter ſuſtineatur.

§. X.

CIrca peripheriam notanda eſt longitudo & figura, deinde in medio ſitus curioſus cum duodeno, poſtmodum loca vacua in quibus Meſocolon tantum, excepto Meſaræo, lamella unica, nempe ſuperiori gaudet, inferiori caret. Si nunc figura & longitudo quoad circumferentiam integri Meſenterii penſitatur, utraque ſeparatim in Meſaræo & ſeparatim in Meſocolo conſideranda eſt. Figura Meſaræi fere circularis eſt, quam optime exprimit Verh. Anat. tract. 2. c. 11. p. 91. Unde etiam propter plurimas ſuas rugas ſeu plicas, quas in circumferentia ſua format, nomen Germanicum ſuum obtinet, ut appelletur das Kröß oder Gekröß; figuram enim collaris, quale hic & quibuſdam in locis Paſtores geſtare ſolent, repræſentat. Circa centrum vero plane & nullatenus plicatum exiſtit. Figura autem Meſocoli ſemicircularis ſed oblongior videtur: longitudinem ejus atque anguſtiam apte exprimit Verh. l. c. aſſerens, latius eſt circa principium, ſub ventriculo & circa ſummum

oſſis ſacri ubi colon deſinit; maxime anguſtum ubi renibus adjacet, & inteſtinum rectum ſuſtentat, quod latius jam diduximus ubi ſupra de connexione egimus. Longitudo Meſenterii in ambitu ita ſe habet, ut diverſimode autores eam deſcripſerint, quæ tamen diverſitas optime dirimi poteſt, ſi advertatur modus menſurandi, qui alius evenit, ſi menſuratio inſtituatur cum Meſenterio ſeparato ab inteſtinis, alius ſi cum Meſenterio inteſtinis adhuc adhærente. Nos aliquoties menſuravimus in ſubjectis adultis tam maſculinis quam fœmininis, in quibus quando menſuratio facta fuit inteſtinis adhuc Meſenterio connexis, ambitus ordinarie longior evaſit; ſic enim Meſaræi peripheria explebat undecim ulnas Argentinenſes, quæ ambitum jejuni & ilei continebant: peripheria autem Meſocoli erat trium cum dimidia ulnarum Argentinenſium, quam conſtituebat connexio cum colo & recto. Quando autem menſuratio inſtituitur in Meſenterio ab inteſtinis reſciſſo, longe minor extenſio advertitur; ita enim peripheria Meſaræi exhibebat ſeptem ulnas Argentinenſes, Meſocoli autem duas cum tribus quadrantibus. Ratio hujus diſparitatis conſiſtit in eo, quod, dum inteſtina adhuc conjuncta ſunt, margines tam Meſaræi quam Meſocoli accuratius ac firmius mediantibus inteſtinis extendantur, his vero ſublatis limbi marginales in meras plicas concidant. Modus menſurandi perpetratur mediante filo, qui beneficio digitorum circa ambitum utriusque ducitur, ut proinde fili longitudo ſuper ulnam dimenſionem exhibeat.

§. XI.

§. XI.

QUibus præmiſſis convertimus nos ad Meſenterii ſtructuram, hoc eſt ad partes ſingulas, ex quibus Meſenterium componitur, deſcribendas. Conſtat autem uti jam §. 4. indigitavimus, partim ex partibus propriis ſeu eſſentialibus dictis, partim cum aliis communibus, uti in reliquis viſceribus aliisque partibus organicis idem manifeſte videmus, ut Meſenterio inſerviant pro munere ad quod deſtinatum eſt perpetrando. Inter has partes primo loco recenſendæ ſunt membranæ, ex quibus contexitur, cum interjecta plus minusve pinguedine, in homine ſano ordinarie apparente, quæ parietes meſentericos efformant, inter quas multæ aliæ partes hærent & verſus inteſtina decurrunt. Membranarum iſtarum tres in ſubjectis humanis conſtanter oſtenduntur ac numerantur, quarum duæ ſine ulla præparatione aut ſectione in oculos incurrunt, tam in Meſaræo quam in Meſocolo, una ſuperius, altera inferius, atque hinc laminam ſuperiorem & inferiorem conſtituentes, extus læves, intus ob pinguedinem inæquales, atque hæc ipſæ ſunt, quæ, uti in connexione Meſenterii ſupra prolixius deſcriptum eſt, ab ipſo peritonæo originem ducunt; iſtud ſaltem hic adjiciendum, quod in diverſis Meſocoli locis, non ubique æqualiter & plenarie duplex hæc membrana reperiatur, quæ loca vacua ſeu hac membrana deſtituta cum ſitu duodeni curioſo adhuc inquirenda. Scilicet in utrisque locis lateralibus, quibus colon lumbis tam dextro quam ſiniſtro arctius mediante peritonæo annectitur, univerſo illo tractu ſuper regionem vertebrarum

lumbarium lamina inferiori Meſocolon caret; laxius ſiquidem tam ſuperne quam inferne pendulum exiſtens, atque in utraque facie læve. Circa ſitum duodeni notandum eſt, quod Meſenterium iſtud vix connectat, quippe quod potius recurvato ſuo curſu mediante membrana peritonæi inferiori regioni 2dæ vertebræ lumborum adhæret, coadjutum vinculo pancreatis. Tertia membrana eſſentialis quam Thom. Whart. adenograph. c. 7. p. m. 25. omnium primus obſervavit; & Meſenterii propriam vocat communi illa peritonæi utrimque munitam, inter duas dictas priores ſemper jacet, & reperitur, quæ juxta Verheyn. l. c. p. 96. aggregatum quoddam ex plurimis ſacculis pinguiferis vel ipſa membrana adipoſa judicatur, quod judicium nos quoad poſterius aſſumimus, quoad prius negamus, quoniam ipſi ſacculi pinguiferi uti Verh. nominat, huic membranæ adhuc ſubſtruuntur, ipſa vero hæc membrana per ſe magis nuda & accuratius conſpicitur in ſubjectis emaciatis quam obeſis, ubi etiam ſubſtantia ejus propria tenuior quam duarum præcedentium membranarum manifeſto exiſtit; craſſities enim ejus, quæ alias præ duabus prioribus major videtur, dependet à pinguedine, vaſis, ac glandulis, in ſe autem revera minor exiſtit. Præterea quemadmodum in homine ſano deſcriptæ membranæ magna pinguedinis copia intus obſitæ ſunt, ita videmus in ſubjectis hecticis, tabidis, ac hydropicis, quod inibi, uti in aliis partibus, hæc pinguedo plane evanuerit. Jam poſt has membranas ſeſe manifeſtant reliquæ Meſenterii partes, quarum catalogum ſuperius §. 2. dedimus, quæ ſingulæ jam deſcribendæ ſunt.

§. XII.

SEquitur jam hiſtoria vaſorum lacteorum, pro ut illa in ſubjectis humanis occurrunt. De hiſce multa quidem dicta ſunt ab anatomicis recentioribus, veteribus tacentibus, plura tamen ex brutis quam ex hominibus, unde etiam plura adhuc reſtitant enucleanda, & vere ut in homine ſe habent dicenda. Nos hic ante omnia proponemus ea, quæ nuperrime vidimus die 24. Julii in virgine gangræna circa ſumitatem femoris ſiniſtri emortua, in qua omnes humores in motu expanſivo deprehendimus, qui partes omnes continentes, vaſa imprimis venoſa, inteſtina cum ventriculo, lienem, peritonæum prope renes, cor, ac pericardium, pulmones &c. flatu turgefaciebant, ubi ſequentem raram & notatu dignam obſervationem habuimus. Scilicet vaſa lactea chylo turgida conſpeximus, quæ in ipſa ſubſtantia inteſtinorum repræſentabant egregios ramuſculos lacteos, magis conſpicuos, quam ramuſculos venoſos; ſiquidem non tantum majores ramulos exhibebant, ſed etiam arcus egregios inter ſe efformabant, qui per tunicas carnoſas tranſparebant. Quando deinde progrediebantur hi ramuli, ipſis inteſtinis adhuc adhærentes, ſingulas venas duplici ramo comitabantur & amplexabantur. Ubi vero ad Meſenterium pergebant, magis variis & diſparibus quam venæ & arteriæ ramificationibus (per modum fere nervorum exporrecti) in plures ramos majuſculos nonſolum in ſuperiori, ſed etiam in inferiori lamella properabant ad centrum Meſenterii. Si vero accuratius eorum progreſſus attendatur, reſpe-

ctus glandularum maxime in conſiderationem venit, quas in media fere planitie ingrediuntur, ut exinde etiam mediante flatu & injectione manifeſtius ipſæ glandulæ impleantur, eoque ipſo ſubſtantiam ſuam prodant; præterea etiam multa vaſcula prætergrediuntur has glandulas pergendo ad vaſa inſigniora, Clariſ. Whart. l. c. c. 8. p. m. 33. egregie, quomodo vaſa lactea in glandulas inſerantur, & quomodo easdem tranſeant deſcripſit, cujus verba digna ſunt ut hic apponantur, inquit, venæ lacteæ in ipſo introitu in glandulas vel paulo ante ramificantur denuo, id eſt in plures minores venulas dividuntur ac ſubdividuntur, demumque in ipſa glandulæ ſubſtantia obliterantur, & hæc iterata ramificatio diligenter inſpicienti valde eſt conſpicua. Venæ lacteæ capillares, poſtquam ita in glandularum meditullio evanuerunt, mox ex ipſo earum parenchymate novæ capillares prodeunt, quæ ſubinde coeuntes truncum denuo, ut antea, conſtituunt; qui verſus Meſenterii principium delatus, in tranſitu ſuo alias venas ejusdem generis ei obviam factas ſibi aſſociat, adeoque plurimum augetur, omnes hi trunci é variis glandulis prodeuntes tandē in commune chyli receptaculum exonerantur. Hæc ita exacte ſe habere conſpeximus.

§. XIII.

Vidimus hæc vaſa lactea non tantum hac occaſione, ſed alia etiam, luculentiora, numeroſiora, pleniora, chyloque turgida in aliis tribus ſubjectis, quæ nobis viam conſtantem aperuerunt demonſtrandi vaſa lactea uti vocant 2di generis. quæ etiam en-

cheire-

cheireſin facilem minusque impeditam ſubminiſtrat, ductum thoracicum præparandi, inflandi, injiciendi ac demonſtrandi, præter encheireſin iſtam novam, quæ fit per vaſcula lymphatica ſupra venam emulgentem jacentia. Nam alia denuo occaſione in centro Meſenterii nudis oculis notavimus, quod quatuor præ omnibus aliis rami vaſorum lacteorum, quæ vulgo dicuntur 2di & 3tii generis in conſpectum veniant, quorum alii quidem penitius latent, alii manifeſte magis adſunt, ſinguli vero remotis removendis longitudinem ſuam exhibent duorum aut trium articulorum, hinc ampliora fiunt, ut apta evadant, quo mediante ſtilo mediocri inflari uno actu ſufficienter poſſint, id quod præſtitimus in hydropico virili ſubjecto, hoc jucundo ſpectaculo, ut flatus non ſolum integrum receptaculum lumbare cum ductu thoracico turgentem faceret ſiſteretque, ſed etiam ſimul multos alios ramos lymphaticos ab inferioribus partibus dictum receptaculum incurrentes manifeſtaret. Patentius vero oculis vas lacteum ex quatuor modo nominatis offenditur, prope & ſub primum ramum venæ meſentericæ, per quod non ſolum flatum, ſed etiam liquorem ad ciſternam lumbarem & plus ultra immiſimus; ubi notatu dignum accidebat, quod flatus regurgitaret ex receptaculo in proxima majora vaſa lactea & lymphatica, non obſtantibus valvulis, uti jam dictum. Quemadmodum vero deſcriptum patentius vas lacteum venam ſupra ſe & arteriam infra ſe habet, hac quidem ſituatione, ut poſtmodum cuſtoditum quadantenus ramulis nerveis, factis quibusdam divaricationibus ac circulis ad receptaculum

properet: ita reliqua tria vaſa lactea inſigniora, quorum unum cætera amplitudine excellit, ſed inferius jacet, circa eandem congeriem nervoſam reperiuntur, qua plexus nervei arteriam meſentericam ac cœliacam comprehendunt ac ambiunt. Hoc quidem hic advertendum eſſe arbitramur, quod dum hæc quatuor vaſa majora cum quatuor aut quinque aliis exilioribus lacteis ſingulatim ſeſe in alveum communem exonerant, deſcendendo ſuam inſertionem perpetrent, hac ratione ut ſupra aortam, infra arteriam emulgentem pergentia demum in locum ciſternæ ſuper 2dam & 3tiam lumborum vertebram immediate inſerantur. Quod enim vaſa lymphatica attinet, quæ ex hepate, partim in receptaculum partim in ipſum ductum chyliferum decurrunt, non proprie Meſenterii terminis includuntur, ſed prope pancreas à latere Meſenterii centri progrediuntur, moxque loco magis ſuperiori inſinuantur.

§. XIV.

DE ſubſtantia ac valvulis vaſorum chyliferorum etiam aliquid adjiciendum. Siquidem ſubſtantia eorum primo aſpectu videtur ſimpliciſſima, cum ſit admodum tenuis & inſtar chryſtalli pellucida, ſi inflantur aut humore quodam implentur; interim tamen quando accuratius examen inſtituitur, deprehenditur omnia hæc vaſa chylifera, uti & reliqua lymphatica conſtare ex duplici tunica, utraque tenui, cum hac tamen differentia, ut ad imitationem venarum in vaſis minoribus tenuiores, in majoribus autem reſpective craſſiores reperiantur, & ſic de ſubſtantia

recep-

receptaculi lumbaris atque ductus thoracici propter affinitatem, occaſio præſens, aliquid, ut hic ingeratur, dictitat, ita proportionata videtur, ut præ canibus multisque aliis brutis in hominibus ſufficienter craſſa ac robuſta evadat. Quod lacteorum valvulas concernit, illæ numeroſiſſimæ & parva diſtantia à ſe ipſis diſſitæ occurrunt, quæ quidem tam ex immiſſo flatu quam injecto liquore extrinſece adverti poſſunt. Ubi vero animus eſt ipſarum ſtructuram ac figuram accuratius perſpicere, nulla aptiore encheireſi repræſentari per experimentum certi ſumus, quam ſi vel vaſa lactea maiora, vel ciſterna lumbaris cum ductu thoracico ſolitarie, aut conjunctium inflentur & exſiccentur per modum aliorum canalium valvulis præditorum e. g. venarum, inteſtinorum. De quibus Ruyſch in ſuis epiſtol. problemat.

§. XV.

POſt Meſenterii membranas & vaſa chylifera jam deſcripta conſiderandi veniunt nervi, magna in copia, uti hinc inde jam dictum, decurrentes. Nervi qui hic incurrunt ſunt duo, in utroque latere ſat conſpicui, qui vocantur meſenterici, contexti primum ex pari vago & intercoſtali, ingeſtis ſimul vertebralibus, de quorum origine luculentius dictum eſt ſuperius §. 8. & 9. ubi connexionem Meſenterii veriorem inveſtigavimus. Quanquam itidem varia quoque de horum diſſeminationibus notata fuerunt, accuratior tamen eorum progreſſus, complicatio & terminatio peti poteſt ex Willis. nerv. deſcrip. c. 27. & Vieus. nev. l. 3. c. 5. qui ſufficienter de illis egerunt, &

ſpecialem horum nervorum hiſtoriam diligenter conſignarunt.

§. XVI.

ORdine nunc glandulæ Meſenterii examinandæ veniunt, ubi conſiderabimus eorum locum, ſitum, magnitudinem, colorem, numerum ſubſtantiam. Ad locum quod attinet, glandulæ plurimæ tam in Meſaræo quam in Meſocolo manifeſte ſeſe repræſentant, in variis hinc inde plus minusve diſtantibus locis; & ſpeciatim in Meſaræo glandulæ, non uti in canibus videmus, tantūmodo centrum occupant, quod glandulæ illi magnæ ſeu pancreati ſuo Aſellius tribuit, ſed etiam à centro ad peripheriam inteſtinorum uſque tenuium expanduntur, non vero contigua, ſed diſperſa ſerie, ita quidem, ut in centro majores, inde in medietate minores, circa terminum reſpective minimæ jaceant. Quoad ſitum harum glandularum, illæ non more glandularum bronchialium vaſorum diviſiones & divaricationes obſident, ſed ubique ſub & ſuperſtratæ vaſis viſuntur, ut in centro majores ſciſſiones vaſorum quodammodo reſpexiſſe videatur, veruntamen ſi integrum ſitum ſingularum harum glandularum ſyſtematice & exquiſite perpendimus, vix veritati conſentaneum deprehendimus, quod easdem uti loquitur. Veſal, fabric. corp. hum. l. 5. c. 6. p. 505. ſingulis vaſorum ſciſſionibus undequaque ſubſtruxerit ſimul & circumpoſuerit natura. Siquidem naturam hunc ſitum non intendiſſe remonſtrat perpetua avtopſia anatomica, qua nonſolūm majores glandulæ vaſis partim ſuppoſitæ, partim appoſitæ cernuntur, ſed

etiam

etiam ſubſequentes mediæ minores, ac minimæ, ut plurimum nunc intra arcus vaſorum lacteorum pro amplitudine ejusdem arcus binæ, ternæ, quaternæ, nunc ſupra & extra eosdem innumeræ, ſine adhæſione, in omnibus ſubjectis, tam ſanis quam ægris emortuis reperiantur.

§. XVII.

MAgnitudo harum glandularum, uti jam indigitatum, omnino variat, quæ in majoribus glandulis ad quantitatem phaſeoli majoris ac minoris, in minoribus ad quantitatem piſi, in minimis ad quantitatem lentis accedit. Color eorum in infantibus ac pueris ad albedinem, in provectioribus ad rubedinem, in ſenioribus ad ſubfuſcum præterpropter inclinat, in ſtatu morboſo multum declinat & variat, prout plus minusve obſtructæ reperiuntur, vel ſubjectum breviori aut diuturniori macie conſumptum fuit. Quod numerum earum concernit, in corpore humano nulla datur præ cæteris glandulis eminenter maxima, uti multi ex anatomia brutorum crediderunt, vel etiam adhuc ſibi perſuadent, ſed plures majores in centro leguntur, quarum quidem tres vel quatuor numerantur, quas deinde ſubſequuntur verſus faciem inteſtinorum aliæ quodammodo minores, quarum numerus ultra quinquagenarium ſe extendit, quæ mediam ſubſtantiam diſperſa ſerie occupant; deinceps illarum, quæ inteſtinorum tenuium canali magis propinquæ ſunt, & partim ſupra arcus vaſorum ordinarie conſpiciuntur, numerum numerari multitudo defatigat, qui ſe extendit præterpropter ad bis centum, cum mi-

nores & minimæ in ſubjectis ſanis inter pinguedinem occultentur, quæ tamen in ſubjectis hydropicis, ac hecticis luculenter in apricum veniunt. Hæc de numero glandularum ſolo, circa quem adhuc reſpectu numeri vaſorum lacteorum obſervavimus, quod hæ ipſæ glandulæ circa regionem jejuni, multo numeroſiores & majores inveniantur, quæ deinde in regione ſubſequentis inteſtini ilei copia æque ac magnitudine ſucceſſive diminuuntur. Circa duodenum vero & hoc notandum, quod & illud ipſum glandulis ſupra & infra pancreas aliisque his locis gaudeat, attamen non æque numeroſis. Subſtantiam harum glandularum quod concernit, plurimi anatomici illam pro propria & ſui generis carne glanduloſa venditant, nulla ſpeciali determinatione addita; Recentiſſimi autem imprimis Ruyſch, aliique ſcrutinium per injectiones curioſum inſtituentes, decernunt, quod glandulæ uti omnes reliquarum partium, ita etiam Meſentericæ ſubſtantialiter nil niſi congeries vaſculorum innumerorum per cinciñorum modum compactorum exiſtant; cui ſententiæ ut & nos ſubſcribamus, avtopſia per experimenta mediante lacte aliove liquore & mercurio facta nos urgent.

§. XVIII.

Denique etiam glandulæ in Meſocolo obviæ delineandæ, hæ ipſæ ratione coloris ac ſubſtantiæ cum meſaraicis æqualiter in uno eodemque ſubjecto cæteris paribus conveniunt. Locus autem, ſitus, magnitudo ac numerus à meſaraicis diſcrepat. Locus enim ſpecialis ipſis eſt in regione peripherica Meſocoli & quidem

quidem proximior verſus colon ipſum, quo in Meſocolo vaſa ſanguinea arcus ſuos conſtruunt: in inteſtino autem recto pauciſſimæ locantur. Situs harum ſe gerit, uti diximus de glandulis in Meſaræo, nempe quod pari etiam modo ſeſe habeant in Meſocolo, ut nunc infra, nunc ſupra arcus ſituatæ conſpiciantur. Magnitudo ipſarum lentis majoris minorisve extenſionem ac planitiem in ſanis ordinarie adæquat. Numerus glandularum Meſocoli non aliter ſe habet quam minorum imo minimorum in Meſenterio, quippe quorum numerus propter numeroſam copiam circa regionem periphericam coli vix inſtitui poteſt, qui tamen circa inteſtinum rectum, paucior viſitur.

§. XIX.

His perluſtratis in conſpectum jam venit arteriarum æque ac venarum ſyſtema in toto Meſenterio. De arteriis apud omnes res certa eſt, quod duæ in quolibet latere ex trunco aortæ immediate in Meſenterium abeant, quarum una ſuperius egreditur inter cœliacam, quæ mox ſupra & proxime jacet anterius, & inter emulgentem, quæ quadantenus inferius & lateraliter ſita eſt, hæcque duplo capacior exiſtit inferiori, unde etiam meſaraica ſeu meſenterica ſuperior vocitatur; altera vero quatuor digitos transverſos inferius ex eodem aortæ trunco exſurgit, & meſaraica ſive meſenterica inferior audit. Hæ ſunt illæ duæ arteriæ, quæ ſitum eum ſuper vertebram primam & tertiam lumborum, obtinent, quem cum ſupra allegatis nervis anatomici pro origine meſenterii,

aſt

aſt perperam, reputarunt, quarum ſuperior audit vena meſaraica ſeu meſenterica, inferior autem vena hæmorrhoidalis; neutra originem ducit à trunco venæ cavæ, more aliarum venarum, ſed peculiarem & propriam, nempe meſenterica à trunco venæ portæ, & hæmorrhoidalis ut plurimum ab interſtitio hujus meſaraicæ ac ſplenicæ; nuperrime in ſubjecto virili exortum venæ hæmorrhoidalis ex ſplenica ad transverſum digitum à trunco venæ portæ vidimus.

§. XX.

ULterius quod progreſſum ac diſtributionem dictorum vaſorum tam arterioſorum quam venoſorum attinet, illa omnino meretur, ut ſecundum omnes circumſtantias etiam hactenus neglectas accurate inſpiciatur. Arteriarum itaque ſuperior meſenterica in ſuo trunco vix ad duos digitos transverſos extenſa cernitur, ubi in progreſſu ſtatim diſtribuit ſuas ramificationes, hoc ordine, ut, dum truncus verſus inteſtina tenuia ipſis proprie proſpicienda properat, de ſeſe 14. ramos inſigniores dimittat, qui alias ſub incerto numero majores & minores ab omnibus Anatomicis annotantur; decimus vero quintus majoris capacitatis præ modo dictis ſingulariter notandus eſt, propterea, quoniam non ſaltim inteſtinorum tenuium termino implantatur, ſed etiam quoad maximam ſui partem principio inteſtinorum craſſorum inſeritur, hac quidem continuatione, ut circa tertiam coli partem manifeſte communicetur cum primo arcu meſaraicæ inferioris. Priusquam vero deinde hi, 15 rami majores ſubſtantiam inteſtinorum ſubintrant,

intrant, obſervatum eſt à cunctis Anatomicis, quod ſuis divaricationibus rurſum uniantur, & per totam inteſtinorum longitudinem varia quaſi circuli ſegmenta efforment, quæ etiam exinde arcus ſeu vaſa arcuata appellantur, quorum decem ad minimum inſigniores numeravimus, qui dehinc plures & fere innumerabiles arcus minores propagant, à quibus propagines illæ numeroſiſſimæ ſeu potius innumeræ ad fiſtulam inteſtinorum tenuium ablegantur. Circa hanc ſuperiorem meſentericam, obſervatu adhuc dignum eſt, quod etiam è primo ſuo ramo, ramum conſpicuum duodeno circa ejus curvaturam ſuper lumborum vertebram verſus jejunum impertiat, cum alias ſaltim à ramo cœliacæ ei proſpici tradatur.

§. XXI.

DE inferioris arteriæ meſaraicæ progreſſione ac diſtributione, quæ in his æqualiter reſpondet venæ hæmorrhoidali, hoc avtopſia percepimus, quod nimirum ex ſuo trunco brevi duos ramos majores emittat, unum ſuperiora verſus, alterum verſus inferiora, ex medio autem horum duorum exortus tertius mediocris magnitudinis producitur. Ille qui ſuperiora petit, præ cæteris duobus plures ramos de ſe diſtribuit, hac ratione, ut ſuo trunco aſcendens ſtatim tres conſpicuos minores, in apice vero ſui termini duos ſpectabiliores ramos propaget, quorum ultimus communicationem iſtam ſuperius jam dictam conſtituit, quæ communiter anaſtomoſis ſalutatur, medius ramus duos ſaltim alios progignit notabiliores; inferior autem ſeu ex tribus prioribus

D ulti-

ultimus varios minores emittit. Hi nominati rami, ſimili modo, antequam ſua inteſtina ingrediuntur, varios arcus repræſentant, quorum inſigniores & ſpatioſiores ſeptem numerantur, cum hac diſtinctione, quod prior ſit maximus, major vero exiſtat ille, qui ex anaſtomoſi cum meſaraica ſuperiori propullulat. Omnes hi arcus majores pariter ac minores dehinc numeroſiſſimas propagines verſus duo craſſa inteſtina amandant, quarum ultima arteriam hæmorrhoidalem internam nonnullis ramuſculis conſtituit.

§. XXII.

HActenus de Meſenterii arteriis, nunc etiam ad ejusdem venas progrediemur, quarum utraque tam meſaraica quam hæmorrhoidalis exactiorem indaginem meretur. Vena igitur meſaraica poſtquam à portæ trunco, qui non quatuor digitos tranſverſos excedit, prope ſplenicam, intercedente hæmorrhoidali vena, egreſſa eſt, progreditur ab initio diverſa ab arteria deſcripta diſtributione, ita ut pauciores, ſed grandiores ramificationes de ſe ſpargat; ſiquidem non plures quam 5. ex ſuo trunco continuato oculis ſiſtit, quæ in ſua ſerie, à duodeno uſque ad colon ita ſe gerunt. Poſtquam nimirum truncus venæ portæ quatuor digitos transverſos longus, prius ſplenicam transmiſit, in medio vix quoad dimidium minimi digiti hæmorrhoidalem emigrare facit, quam nos in virgine quadam geminam reperimus, hoc quidem diſcrimine, ut ordinarius ramus major exſtiterit, alter vero extraordinarius minor & arcum communicationis ſive anaſtomoſios conſtituerit.

Trun-

Truncus portæ progrediens ſat grandis & amplus, propagat venam meſaraicam,quæ à termino hæmorrhoidalis ſuum truncum non longius extendit quam ad transverſum minimum digitum, poſtmodum vero denominatas quinque ramificationes de ſeſe ſpargit. Qui deinde rami majores multos adhuc magnos ex ſe multiplicant, qui totidem quot arterioſi arcus majores æque ac minores combinant, ut eodem comitatu innumeris propaginibus inſerantur in inteſtina tenuia, imo & craſſa, nempe reſpectu cœci totius, & coli quoad primam ejus tertiam partem, ad eum modum, quo ulterius arteriæ meſaraicæ ramus utitur.

§. XXIII.

DEnique quod venam hæmorrhoidalem attinet, de illa nil habemus peculiare in progreſſu ac diſtributione dicendum, quippe quæ tanquam fida arteriæ inferioris ſocia æquali tramite, etiam reſpectu ſuæ anaſtomoſios cum arteria meſenterica inferiori commeat verſus inteſtina, nempe in maximam coli partem ac totum rectum, quo quidem hæmorrhoidalis externa diſtinguenda & alibi ponderanda. Anaſtomoſis ſive communicatio autem illa tam arteriæ meſaraicæ ſuperioris cum inferiori, quam venæ meſaraicæ cum hæmorrhoidali interna cuivis facile per experimenta eluceſcit, ſive per flatum, ſive per injectionem liquoris aut ceræ inſtituantur; utroque enim modo, ſive ſuperius, ſive inferius per arteriam adminiſtretur, utrimque flatus vel liquor per communicationem vaſorum ſub colo communicabit evidentiſſime, imo hujus rei ignaris injectio non procedit niſi alterutra arte-

ria filo prope truncum aortæ ligetur. Pari modo ſe res habet cum venis, ſive enim ſuperius per meſaraicam, ſive inferius per hæmorrhoidalem inflamus vel injicimus, utrimque etiam per notatum communicationis locum conſpirant & implentur, ſi ſufficienter impulſio peragatur.

§. XXIV.

DE arteriis æque ac venis hiſce prædictis ſpectatu non minus quam admiratu dignæ ſunt diſtributiones & inſertiones earundem conjunctim ſumptæ, quomodo ſcilicet comitatim progrediantur & inſerantur. In conjugato horum vaſorum progreſſu ,ex illis, quæ ſuperiorem locum obtinent, venæ truncus truncum arteriæ tranſcendit; ubi vero duos ſuos maximos ramos dimittit, pergit adhuc ſupergrediendo arteriam: hi deinceps duo rami, quando ſubſequentes tam majores quam minores ramificationes propagant mutua ſcanſione, hoc eſt,aſcenſione & deſcenſione, ſupra & infra ſe invicem tam ante quam poſt arcus pergunt. Progreſſus hic curioſus, æque ac ſequens inſertio, eo utilius animadvertenda ſunt, quoniam ubique nervos comites ſecum ſerpentes ac implexos gerunt. Inſertio etiam exinde curioſa pronuncianda eſt,quoniam à flexura duodeni ad locum uſque comunicationis ſive anaſtomoſios in colo ſemper alternativa cum connubiata arteria, ac vena, adjunctis ſimul nervis, vaſisque lacteis reperiatur, hac ſituatione, ut per integrum marginem unum connubium ſuperiora latera, alterum inferiora inteſtinorum dictorum petat, quæ mox adeo accurate & ordinate per totum inte-

inteſtinorum canalem continuantur,ut è veſtigio alterum alterum ſequatur. Vaſa quæ inferiorem locum occupant, ſimiliter mutuam ſcanſionē ac decuſſationem oſtendunt, eamque manifeſtiorem circa ſuos arcus. Quoad inſertionem vaſorum horum,tam ſuperiorum quam inferiorum, primo maximæ notandæ ſunt ipſorum inoſculationes,tam arterioſorum quam venoſorum, imo & lacteorum, quæ reperiuntur ac cernuntur in ipſa inteſtinorum ſubſtantia, tam tenuium quam craſſorum, non ſolum in ipſorum lateribus arcus laterales inter ſe formando,ſed etiam in ipſorum ſummitatibus arcus ſemicirculares exhibendo: ſecundo ponderatu digna eſt numeroſa copia, quæ in inteſtinis primoribus magno & conferto numero ſuperat eam in ſubſequentibus inteſtinis, ſiquidem in duodeno ac jejuno vaſa hæc confertim ac concatenatim inſeruntur; unde etiam ex horum copia major inteſtinorum rubedo exultat,in ileo autem ſucceſſive numerus vaſculorum magis magisque imminuitur ac diſpergitur,hinc etiam magis albicat. Quando demum ad colon & rectum reſpicitur,in his diſtantiori itinere jacent & incurrunt.

§. XXV.

REcenſita vaſa tam arterioſa quam venoſa ramulos etiam exiguos ac multos in ipſam ſubſtantiam Meſenterii propriam hinc inde diſtribuunt, quorum tamen numerus incertus adhuc, bene tamen determinandus, ſi injectione facta ſimul explentur ac oculis ſiſtuntur.

§. XXVI.

USus Meſenterii eſt in genere potiſſimum, ut ſit commune omnium inteſtinorum vinculum, ita ut tam tenuia quam craſſa per totam ſui longitudinem annectantur huic Meſenterio, hinc etiam in medio eorum locatum eſt. Et quidem hac ratione connectit ſibi inteſtina, ut in tota circumferentia verſus inteſtina, in plurimas & flexuoſas plicas corrugetur, ut tam inſignem inteſtinorum longitudinem, quæ ultra ſexies hominis ſtaturam cujus ea ſunt inteſtina, ſuperat, & ſic hac ratione totum inteſtinorũ ambitum tam anguſto ſpatio complectitur, quæ res admiratione non caret. Ita ut juxta nonnullorum computum unus Meſenterii palmus, plusquam 14. palmos inteſtinorum tam anguſto ſpatio coarctet. Hinc magnitudo ejus à centro ad circumferentiam ſpithamæ longitudine cenſetur. Annectitur firmiter meſenterium lumborum vertebris & oſſi ſacro. Ita ut hinc omne periculum laxationis prohibeatur, & deſcenſus inteſtinorum, præcipue in duris laboribus, ſaltu, curſu, alvi durioris cum magno conatu excretione, difficili partus enixu, cum hiſce de cauſis vel in fundum vẽtris prolaberentur inteſtina, vel lori inſtar reduplicarentur. Hinc cum Riolano dicimus. Meſenterium eſt inteſtinorum vinculum, unum quodque in ſuo ſitu conſervans, ne implicita & convoluta, actione ſua & uſu priventur.

§. XXVII.

MEmbranæ hunc uſum præſtant, ex quibus contextum eſt meſenterium, ut partim ſint vinculum

inte-

inteſtinorum, uti jam dictum, partim etiam ut ſpatio inter haſce membranas medio, tum vaſa Meſenterii copioſiſſima, tum etiam glandulæ hinc inde diſperſæ tuto inter easdem decurrant & contineantur, ne in validis motibus rumpantur, aut ab interioribus circumjacentibus comprimantur. Pinguedine copioſa perfunduntur hæ membranæ, ob majorum vaſorum decurrentium ſecuritatem, tum ut blando hujus calore foveantur hæ partes, ut humores, ſanguis, chylus, lympha, in debita fluxilitate perſiſtant & permaneant.

§. XXVIII.

GLandulæ plures majores & minores per meſenterium diſperſæ ſunt. De harum uſu cenſet Hipp. de glandulis p. m. 238. ex inteſtinis redundantem humiditatem abſorbere, & eandem per vaſa reddere. Galenus uſum hunc aſſignat, ut inteſtina humectent, quo melius cibum excoquant: alii hoc addunt, ut præter quam quod inteſtina proluant atque humectent, humores ſuperfluos & excrementitios imiventris recipiant & imbibant, eosdemque in inteſtina eructent. Alii ut fiſſiones varias vaſorum meſenterii ſuffulciant, ſeu ut molliter ea vaſa defendant & ſuſtineant, ne in magnis motibus aut rumpantur, aut ab incubatu inteſtinorum comprimantur: ſed non videtur uſum harum glandularum eſſe, ut vel ſuperfluas humiditates abſorbeant, vel inteſtina humectent, & excrementitios humores amandent ad inteſtina. Nec ut fulciant primario vaſorum diviſiones, qui tamen uſus in totum non eſt rejiciendus, cum hæ glandulæ non adſint, in omnibus etiam majoribus vaſorum diductio-

nibus,

nibus,unde ſaltem patet,cenſente Wharton, ad cujuslibet diviſionis vaſorum tutelam non neceſſario requiri, ſi enim neceſſariæ eſſent, omnibus diviſionibus affigerentur,cum Natura in neceſſariis non deficiat. Verus harum glandularum uſus nobis videtur eſſe, ut ſint fulcimentum vaſorum lacteorum, ut per easdem chylus tranſcoletur, qui chylus ab inteſtinis meſenterio annexis in vaſa lactea primi generis dicta, per modum tranſcolationis ſeu filtrationis recipitur, inde ad haſce glandulas amandatur, ex his deinde glandulis vaſa lactea ſecundi generis dicta emergunt,quæ ab his glandulis chylum tranſcolatum recipiunt, & in ciſternam lacteam infundunt, non negamus tamen quosdam ramos lacteorum etiam ſupergredi has glandulas, unde diximus, quod iisdem etiam fulcimentum præbeant. An vero hæ ipſæ glan. dulæ, præterquam quod chylum tranſcolant, alterationem inſuper aliquam chylo & qualem inducant vix videtur determinari poſſe.

§. XXVIII.

WHartonus concedit chylum e vaſis lacteis primi generis omnem, advehi ad glandulas,& eundem in easdem diſtribui. Poſtmodum portionem quandam, ſeu alteram partem lactei ſucci in ſecundi generis vaſorum lacteorum attrahi, & in commune receptaculum deduci. In his ipſis vero glandulis ſecerni etiam portionem quandam, ſeu nutritium ſuccum partium nervoſarum à ſucco lacteo, dictum nervorum ſuccum nutritium, qui ſuccus per nervos aſſugatur & aſportetur. Qualem tamen peculiarem ſuccum

ſuccum nutritium nervorum, utpote nondum demonſtratum, nos non admittimus.

§. XXX

VAſorum lacteorum uſus eſt, chylum ex inteſtinis recipere, tranſit chylus per inteſtina in vaſa hæc chylifera, uti jam dictum, per modum tranſcolationis ſeu filtrationis, relictis in inteſtinis partibus fœculentis recrementitiis craſſioribus, ut in illis demum ſub forma chyli, per tunicas vaſorum pellucens conſpiciatur, hiant vero inter ipſas membranas inteſtinorum ſeſe inſinuantia vaſa lactea, ut oſculis ſuis chylum in ſe recipere poſſint, ſemel vero receptus regredi amplius nequeat, ad quam receptionem motus periſtalticus multum ſimul conferre videtur, ut ad tranſcolationem ſimul quoque compreſſio accedat, ut eo facilius chylus oſcula ſubire queat. Inde expeditiſſima via, valvulis recurſum prohibentibus, & novo ſubinde appellente chylo, promovetur in proximas meſenterii glandulas. dum in via pluribus ſubinde ramulis ejusdem generis occurrentibus, in majuſculum truncum coëunt, priusquam in glandulam ſe inſinuant. Ab hiſce glandulis vaſa lactea ſecundi generis dicta omnem chylum recipiunt, & in receptaculum chyli invehunt. Ita omnis chylus, qui per vaſa lactea devehitur, ad receptaculum chyli non ad alias partes defertur. Uti nonnulli putarunt, chylum in has delatum, inde mixto aliquantulo ſanguine ad venarum ramulos deponi, per portam Hepati adducendum. His enim nulla avtopſia favet. Eadem vaſa lactea lympham quoque ab inteſtinis refluam, eadem via in receptaculum chyli amandant.

§. XXXI.

ARteriarum & venarum meſenterii, quæ inde ad inteſtina amandantur tanta & abundantia & copia, quanta vix ulli alteri parti corporis, proportione inſtituta, eſt conceſſa, quem vero in finem adſit jam videndum. Nec enim pro ſola nutritione harum partium membranoſarum tantus numerus arteriarum adeſt, cum longe minor ſufficeret. An ut calore vitali hac ratione perfuſæ hæ partes, chyli debitam fluxilitatem & tenuitatem conſervent, uti hoc ex decurſu horum vaſorum cum lacteis probabile admodum evadit. Inſuper & hic uſus accedit, ut fiat depuratio ſanguinis, dum partes recrementitiæ, non ſolummodo ſeroſiores, ſed etiam fœculentæ craſſiores per alia emunctoria non æque evacuari aptæ per arterias ad inteſtina eorumque glandulas devehuntur, ut in illis ſequeſtratæ in cavitatem inteſtinorum, tanquam ſentinam totius corporis deponantur, ut una cum reliquis chyloſeos partibus excrementitiis, & fœculentis bilioſis per hunc canalem, hiſce eliminandis communem, junctim excernendis deſtinatum, amandentur. In qua depuratione & defœcatione Maſſæ ſanguineæ magnū præſidium conſervandæ ſanitatis ſitum eſſe cenſemus, ſi ea rite procedat. Uti hoc pluribus in diſſertatione noſtra, de depuratione ſanguinis per Inteſtina probavimus.

§. XXXII.

VEnarum Meſaraicarum numerus arteriis proportione reſpondet. Ut nimirum ſanguinem recipiant & revehant, Hepati invehendum. An vero ultra hunc

hunc uſum alium poſſideant, ulterius diſpiciendum. Galenus l.6.d.loc.aff. c.1. iis hoc aſſignat munus, ut per eas jecur alliciat chylum, veluti arbores à radicibus per terram, & l.5.d.loc. aff.cap. ult. iis utatur, tanquam manibus quæ à ventriculo ei cibum adferunt. Et hæc ſententia uno ore fuit antiquitus recepta, præcipue cum ex eadem Galeni doctrina Hepar ſanguificationis organum ſtatuerent unanimiter, nec alia via ipſis innoteſceret, per quam Chylus ad Hepar deferatur. Poſtquam vero vaſa lactea in apricum pervenere, uſus hic venis meſaraicis ademptus & ſolis vaſis lacteis aſſignatus fuit. An vero una cum ſanguine refluo non etiam ſimul chylus revehatur ad Hepar, inde per venam cavam cor, cum non longiori itinere, imo proximiori fere hoc perficiatur, quã ſi per vaſa lactea & ductum thoracicum hoc contingat, plura ſunt omnino, quæ hoc ipſum perſuadent, quæ brevitatis cauſa hic omittimus. Hoc ſolum hic addimus, quod quidam adduci non poſſunt, ut hoc credant, quia avtopſia deficit. Illam in totum non negaverim, imo potius affirmaverim, Cum Jo. van Horne anatomicus dexterrimus in Epiſtola ad Guerner, Rolfincium anatomicum veteranum & exercitatiſſimum uti ipſum vocat Hornius, expreſſis verbis teſtetur, ſe Oculari demonſtratione exhibere poſſe ingreſſum chyli in venas meſaraicas vulgares, cui tanquam artifici anatomico peritiſſimo omnino in ſua arte credo. Optandũ fuiſſet, ut modum & encheireſin addidiſſet. Fecit hîc forte, quod alias periti gladiatores ſolent, quod non omnia ſuis revelant, ſed & aliquid ſibi reſervant. Inſuper vaſa, hæmorrhoidalia hunc obtinent uſum, ut in plethori-

cis & quorum ſanguis varii generis particulis heterogeneis ſalinis terreſtribus fœculentis abundat, fiat evaçuatio & depuratio per hæc ipſa vaſa, ut ex plurimis morbis ſi rite fiat præſervent, & magno cum ſanitatis emulamento id contingit, unde Germanis ob inſignem uſum vocantur die Gulden ader. Hinc eorum ſuppreſſio, fœcunda morborum mater exiſtit.

§. XXXIII.

NErvi plures adſunt, ut ſpiritum animalem advehant. Non tam ad ſenſum & motũ, in ipſo meſenterio, in hoc enim nec motum, nec ſenſum adeo manifeſtum notamus, licet inde ad inteſtina decurrant, quæ valido ſatis motu, & acutiſſimo ſenſu gaudent. Inſuper hunc uſum obtinere videntur, ut meſenterio firmius robur concilient, ad ſuſtinenda & continenda melius inteſtina. Et juxta Vieuſſens Nevrograph. Univerſ. l. 3. c. 5. p. m. 202. hunc ipſis uſum aſſignat; quem & nos pauciſſimis mutatis admittimus, nimirum, tendentes verſus inteſtina nerveas fibras ſurculis pluribus in membranas meſenterii deſinentibus emiſſis, vaſa meſaraica variis in locis ſuperſcandere varieque circumligare, ut ſanguinis chylique curſum promoveant, plexum nerveum meſentericum glandulis meſenterii & receptaculo Pecquetiano quã plurimas fibras impertiri, ut nerveæ iſtæ fibræ in prædictas glandulas ſpiritum quendam animalem exonerent, ut vaſorum oſcula ſubeat, una cum chylo in ſanguinem transmittendum: In hac enim opinione ſumus, cum laudato authore, ſpiritum animalem ſeu fluidum nerveum, circularem in corpore motum obtinere

obtinere, æque ut reliquos humores, adeò ut è nervis elapſus in diverſis corporis glandulis, (& præcipue hic in menſenterio, tanquam loco convenientiſſimo) lymphæ & chylo admiſceatur, & deinceps receptaculi Pecquetiani & ductus thoracici interventu, in vaſa ſanguinea refundatur, in quibus activorum ſanguinis principiorum vires attritas refocillet atque conſervet.

§. XXXIV.

JAm breviſſimis ad morbos Meſenterii accedemus, quorum ſane inſignis numerus eſt. Ita ut ſi illorum numerum vellemus inire, promtius expediremus, ut poeta loquitur,

Quot amaverit Hippia mœchos, quot Themiſon ægros autumno occiderit uno. In genere hic notaſſe ſufficiat, mineram morborum plurium gravium & chronicorum, febrium, aliorumque in meſenterio latere, & radices ſuas agere, ſecus ac communiter exiſtimatur. Cum enim ob loci conditionem & ſitum non æque facile cognoſcatur pars affecta, hæc obſcuritas multis cauſa fuit ignorantiæ, cur harum meſenterii partium affectus prætermiſſi fuerint, nec veterum ſcriptis celebrati: egit hac de re egregie Fernelius l.6. Pathol. c.7. p.m. 501. ſ. Ubi de meſenterii morbis, cauſis, & ſignis agit: Et focum, ac ſeminarium gravium & diuturnorum morborum meſenterium ſtatuit his verbis: Ego hoc affirmo & profiteor, choleræ, melancholiæ, diarrhϾ, dyſenteriæ, cachexiæ, atrophiæ, languoris, lentarum errantiumque febrium, (addo Hypochondriaci affectus, ſcorbuti) latentium denique morborum cauſas, me in his plerumque ſedibus

ani-

animadvertiſſe, quorum depulſione deploratis ſalus reddetur.

Ob hanc cauſam & frequentiam morborum etiam Meſenterium Nutrix, ſeu Nutricula Medicorum appellatur. Audiamus ſuper hoc Joh. Riolan. enchir. anat. l.2. c.19. p.m. 116. q. Cum Meſenterium communicet cum Hepate, liene, inteſtinis, per ſuas connexiones, habeatque ſubſtantiam adipoſam & glanduloſam, ſuſcipiendis humoribus idoneam & accommodatam, Medici merito collocant ſentinam corporis in ea parte, ad quam confluit, derivaturque omnis primæ regionis impuritas. Ac proinde Medicorum Nutricula nuncupatur. Nam ab eo fonte & ſeminario, omnes morbi alvinæ regionis, ortum & contumaciam repetunt. Nec aliud habent in ore Medici in ſuis conſiliis, & remediis aſſignandis, quam hujus partis expurgationes, permovit hoc Matthæum Martini, ut de morbis meſenterii abſtruſioribus, in ſcriptis Medicorum hactenus prætermiſſis, nec ſcriptis veterum illuſtratis, hiſtoriam & curationem, peculiari tractatu, lectu digniſſimo, proſequeretur.

§. XXXV.

INflammationi veræ ſubjectum eſt Meſenterium ob vaſorum copiam qua gaudet, quæ niſi major fuerit, non adeo facile patet, adeſt enim ſine manifeſto ſaltem obtuſo dolore & gravativo, nec etiam febris inſigniter urget cum gravibus ſymptomatibus, ſicut alias partium membranoſarum aut viſcerum interiorum inflamationem febris acuta tanquam individuus comes inſequi ſolet. Quæ inflamatio vel per diſcuſſionem

nẽ ſolvi ſolet, vel per ſuppurationẽ, translata poſt materia ad inteſtina & per alvum rejecta. Præter communes cauſas inflammationum, hæ inſuper cauſæ adduntur, in dyſenteria, præcipue per adſtringentia intempeſtive curata ſæpe inflamationem lethalem Meſenterium patitur, itidem in hernia, dum cum inteſtinis Meſenteriũ ſimul in ſcrotum deſcendit, addunt non nulli febres ſubinde ardentes ceu metaſtaſi Critica in Meſenterii inflamationem & abſceſſus terminari. Inflamationes hæ meſenterii aliquando in gangrænam terminantur, uti Joubertus in Rondeletii uxore demortua obſervavit.

§. XXXVI.

ABſceſſus Meſenterii, non infrequentes ſunt, dum poſt inflammationem tumor in pus abit. Exempla plurima hic allegare poſſemus, tum facto abſceſſu pus defluit ab alvo, & ſæpius ſeorſim & ſincerum, quandoque cum alvi fœcibus permiſtum excernitur, præcipue cum inflamatio in poſtrema inteſtina divergit. Tum autem pus in recti, aut coli capacitatem influit, & ſincerum magna interdum copia redditur ſine ſenſu doloris, niſi obtuſo. Quod aliquando juxta Fernelium celebres Medicos magna admiratione & controverſia torſit. Sed ſi tali ratione pus cōpioſum præcipue ſincerum per alvum evacuatur, non aliunde id, quam ab affecto meſenterio dimanare, facile cognoſci poterit. Neque enim ab inflamatis inteſtinis, neque à ventriculo poteſt ſine vehementi dolore prodire, ſi ex Hepatis vel lienis inflamatione proveniret, febris vehementior affligeret, omniaque ſymptomata eſſent graviſſima. Neque ſincera ſanies ſeorſum, ob longio-

longiorem viæ tractum exiret. Nec a renibus affectis provenire poteſt illud pus, non enim illuc, ſed per vias urinarias repurgaretur. Reſtat itaque in abdomnis capacitate unum meſenteriū, à quo materia hæc purulenta ſecedit. Vidimus manifeſtum hujus rei exemplum ante annum in Mercatore primario, qui diu dolore gravativo in lumbari regione affectus, accedente itinere, & per equitationem illarum partium concuſſione, tandem per alvum copiam inſignem puris ſinceri & pituitoſi, ſtriis ſanguineis permixti ſeorſim excrevit, quæ excretio per plures dies continuavit, ita ut aliquot menſuræ ſucceſſu temporis fuerint evacuatæ, qui primum abſtergentibus & detergentibus, tandem abſorbentibus balſamicis & traumaticis adhibitis curatus fuit, optime jam valens. Similis abſceſſus Meſenterii in ſe ipſo curati exemplum profert, Auguſtin. Thoner. lib. 3. obſ. 1. p, m. 173.

§. XXXVII.

OBſtructiones Meſenterii frequentiſſimæ contingere nobis videntur, cauſa fœcunda plurimorum morborum chronicorum, & febrium intermittentium. Certe illi morbi qui ab erroribus in victu oriuntur, & ex inſalubri diæta, unde poſtmodum intemperantiæ pœnas luere coguntur, vix alibi ſedem quam in Meſenterio figunt, ut humorum vitioſorum ſtagnationes, & collectiones, qui vix in alia parte abdominis melius quam hic colligi poſſunt. Et tales morbi ut plurimum non principaliter meſenterio, ſed erroribus externis vel præcedenti aliarum partium vitio adſcribuntur. Videmus hoc manifeſte in morbis infantum

ab

ab addephagia oriundis, ubi ſæpius collectis & ſtagnantibus in meſenterio humoribus crudis, pituitoſis viſcidis, tumor & tenſio abdominis juncta obſervatur, optime per eccoprotica, leniter aperientia & laxantia curanda. Et ſæpius recentiores propterea meſenterio (ut inquit Whartonus) complures morbos tribuunt, quod aliter eorum ſufficientes cauſas aſſignare nequeant. Cum Veteres Medici partibus hiſce tam numeroſam morborum ſeriem nunquam attribuerint.

§. XXXVII.

VEteres tamen morborum chronicorum cauſam & radicem plerumque in obſtructionibus tum Hepatis & Lienis, tum & potiſſimum Meſenterii poſuerunt, & quidem non immerito, vix enim ulla pars æque obſtructionibus & hinc humorum ſtagnationibus æque apta eſt ac Meſenterium. Fruſtra hinc propterea exploduntur à nonnullis allegatæ obſtructiones & ignorantiæ aſylum vocantur, mediantibus quibus genuinam cauſæ morbificæ inſcitiam apte ob velare & tegere norant. Partim enim per ſe facile obſtructionibus eſt obnoxium, imo vitium hepatis in ipſum meſenterium redundat, præſertim cum hepar quoquo modo obſtructum, aut aliter male ſe habens, non ſatis expedite ſanguinem per venam portæ affluentem, in cavam transmittit, unde fit ut in venas meſentericas regurgitet, & humoribus inter tunicas meſenterii effuſis vel in ipſis vaſis ſtagnantib' variis morbis occaſionem ſubminiſtret. vid. Whartonus adenogr. c. 5. p. m. 43. qui quinque potiſſimum modos recenſet, quibus auguſtia & obſtructio horum vaſorum contingere poteſt. Etenim ſi in vaſis majo-

F ribus,

ribus, ubi major adeſt capacitas, & validior ſanguinis ſpirituoſi impetus, obſtructiones frequenter fieri poſſunt, uti in ipſo corde caloris vitalis fonte, eique annexis vaſis id obſervamus, multo facilius & frequentius id in meſenterio contingere poteſt, ubi minora adſunt vaſa eaque numeroſiſſima, minor ſanguinis impetus, glandularum copia, chylus ſæpe crudior & viſcidior, obſtructionibus producendis aptiſſimus, accedit in nonullis vita ſedentaria, ubi compreſſo, præcipue corpore inflexo, abdomine, vaſis meſaraicis hac ratione compreſſis, humorum tranſitus liber omnino impeditur.

§. XXXIX.

OBſtructionis Meſenterii exemplum manifeſtiſſimum præbet atrophiæ infantum illa ſpecies, ubi abdomine in tumorem tenſum & tactui renitentem elevato, reliquum totum corpus emarceſcit & lenta tabe conſumitur, & uti reliquæ corporis partes macie attenuantur, ut tandem vix cutis oſſibus hæreat, ita tumor abdominis increſcit & invaleſcit, cauſa omnium conſenſu eſt tranſitus Chylo denegatus, ab obſtructione viarum oriundus, dum vel in ipſo aditu, chylus orificia venarum lactearum ſubire non poteſt, quo in caſu plerumque diarhæa chyloſa conjuncta eſſe ſolet cum continuo cibum aſſumendi deſiderio, ita ut etiamſi cibum copioſum ingerant, nihilominus tamen corpus indies contabeſcat, vel Chylo tranſitus per meſenterii glandulas præcluditur, quo in caſu ſimul & hoc contingit, ut in inſignem molem adaugeantur hæ glandulæ, alias minimæ, tumoris abdominis potiſſima

ma cauſa. Conſpeximus aliquando has glandulas in puero atrophia extincto & ad ſummam maciem redacto, abdomine in mirum tumorem extenſo, in tantam excreviſſe magnitudinem, ut adulti hominis renem magnitudine æquaverint.

§. XL.

GLandulæ hæ Meſenterii dum ita in inſignem magnitudinem augentur, appellantur quibusdam ſcrophulæ ſeu ſtrumæ ſimilitudine à colli glandulis tumefactis & acutis deſumta. Non tamen hæ glandulæ ſunt fundamentum ſtrumarum, ut vult Riolanus; quæ raro foras emergunt, magno numero niſi radices egerint in meſenterio. Etſi enim quandoque accidere poſſit, ut tum meſenterii tum colli glandulæ ſint tumæfactæ & ſcirrhoſæ, non ſunt tamen affectus connexi, ut unus ab altero dependeat, ſed ſeparati. Aperuimus ante plures annos quendam, qui ſtrumarum maximam ſtrumam in collo geſtabat, glandulæ nonnullæ vel ad pugni magnitudinem accedebant, in meditullio quarundam erat materia tophaceo lapidea, copioſa, qualem adhuc ſervamus, nihil tamen tale quod in meſenterio obſervatum. Contra glandulæ Meſenterii quandoque inſigniter quoad magnitudinem augentur, binas ℥XV. ponderaſſe notavit Kerckring. ſpecileg. obſ. 18. p. m. 45. ubi tamen colli glandulæ, reliquo æque corpore contabeſcente deprehenduntur aridæ & exſuccæ.

§. XLI.

OBſtructis vaſis arterioſis, vel ſanguine minus liberum tranſitum ibi inveniente, & hinc eodem di-

ſtendente, oriuntur dolores pulſatorii, qui in lumborum regione in hypochondriacis quandoque percipiuntur, æſtus, phlogoſes, febres erraticæ, typum non ſervantes,

Eodem ſanguine ebulliente, & διάθεσιν φλεγμονώδη excitante.

§. XLII.

PRæter abſceſſus & magnitudinem glandularum auctam, varii generis tumores in meſenterio producuntur, ſteatomata, atheromata, meliccrides, ſtrumæ, ſcirrhi, verrucæ, quæ latius proſequi & per exempla probare jam non licet, ne diſſertationis limites excedamus. Unicum exemplum ex Paræo adferemus l. 23. c. 36. quia varii generis tumores in eodem ſubjecto deprehenſi. In fœmina cujus meſenterium tumore fere incredibili turgebat, ut libras decem cum dimidia penderet. Ubi ſuberant infiniti in eodem abſceſſus, ſua quique cyſti incluſi, alii quidem oleoſo, alii melleo, alii ſebaceo, alii albugineo, aquoſo alii humore & liquore referti, & quot ferme abſceſſus erant, totidem erant materiarum contentarum ſpecies & ideæ. Imo etiam tophi & calculi in Meſenterio fuerunt deprehenſi, totum lapidoſum in juvene atrophia conſumto invenit Panarol. pentec. 5. obſ. 19. p. 156. Quin & partem Meſenterii oſſeam vidit Jo. Rhodius 2. 96. 121.

§. XLIII.

DOlores varii generis in Meſenterio ſtabulantur, ab humoribus acribus, lancinantibus, bilioſis; de dolori-

doloribus pulſatoriis jam diximus. Hi dolores ſunt varii, in profundo abdominis ad regionem lumborum ſeſe extendentes, & colicos quandoque mentientes dolores. Nec æque facile laxantibus cedentes, uti in colicis doloribus contingere ſolet. Dum enim hæ partes acres ſeſe inſinuant intra lamellas membranarum, dolores atroces, pertinaces, diluentibus & laxantibus & non niſi ſenſim diſcutientibus anodynis cedentes oriuntur. Si materia irritans ſimul eſt halituoſo vaporoſa, ſimul adſunt tenſiones flatulentæ, dolores vagi, acuti interdum, murmura, borborygmi. Tales dolores obſervantur in Hypochondriacis, ſcorbuticis, lue venerea laborantibus, item poſt febres intermittentes male curatas ſæpe obſervantur dolores abdominis atrociſſimi. Contingunt ejusmodi dolores quandoque à bile tranſudante per folliculum felleum, & inteſtina ac meſenteriũ vicinum afficiente, unde has partes non tantum eroſas ſed vere ſideratas à bile conſpexit Tulpius 2, 37. 160. De liquore bilioſo corroſivo per ciſtidem felleam tranſudante vid. Melch. Fribe. C. N. C. 1. 3. 100. 162. Hoc hîc addimus, qui diapedeſin dari negant, unica hac inſtantia, à tranſudatione bilis per folliculum felleum ſæpius contingente, convinci poſſunt.

§. XLIV.

DOlores hoſce Meſenterii pertinaciores & diuturniores, colicos putatos, quibus nihilominus etiam veri dolores colici ſæpiſſime adjungi poſſunt, in bilioſis præcipue hominibus, & qui ira ſæpius incandeſcunt, accedente inſuper vini abuſu, nonnunquam inſequi.

ſequitur Pareſis, ſeu contractura manuum & pedum, ut ad motum & ingreſſum inepti fiant, imo convulſiones lethales ſuperveniſſe obſervatum fuit. Quo de affectu ejusque curatione imprimis videri meretur, Joh. Jacob Wepffer. C. N. C. 1. 2. 39. 70. Exiſtimat, dolores hos non oriri ab obſtructione ſed conſtrictione & convulſione quadam fibrarum inteſtinorum, ob quam arctiſſime alicubi occludantur, ac flatibus aſcenſum ac deſcenſum denegent, unde ſævities dolorum. Hujus conſtrictionis cauſam eximat humorem tenuem, acrem, nervorum ductum ſequentem ac in plexu aliquo nervoſo meſenterii ſtagnantem, unde his lumbi impenſe dolent, & abdomen inſtar carinæ quaſi excavatur, umbilicusque retrorſum trahitur. Qui humor ob doloris ſævitiam & vigilias continuas accummulatus Pareſin gignere videtur. Secuit hic cadaver cujusdam colica enecti, ubi totum abdomen pure impletum erat, toto meſenterio abſceſſu quaſi exiſtente. In qua ſententia Viri Experientiſſimi & nos acquieſcimus.

§. XLV.

PLura adhuc de morbis meſenterii addere poſſemus, ſed paginarum anguſtia id prohibet. Unicum hoc *Nob. DNO. Reſpondenti* addere viſum: Cum enim in inveſtigatione meſenterii ejusque vaſorum, in cadaveribus humanis occupatus eſſet, ac Nobiliſſ. & Præcellens Dn. Daniel Kisling in anatomicis verſatiſſimus & exercitatiſſimus, opem ſuam ſuppeditans, vaſa lactea per Meſenterium verſus receptaculum tendentia adcuratius examinaret, hac occaſione

caſione, dum vaſa lactea conſpectiora ſe ſiſterent, nova encheireſis ſubminiſtrata per dicta vaſa lactea ſecundi generis, ductum thoracicum præparandi, inflandi, ac demonſtrandi, uti ſuperius innuimus. Subjicimus itaque in dictorum fidem, hic ſub finem, ductum thoracicum integrum, cum annexis vaſis lacteis quæ in receptaculum tendunt, à primo ſuo ortu, progreſſu & inſertione in venas. Et quidem omnia in naturali ſua magnitudine hic repræſentantur, adcurate delineata & dimenſa, prout ex cadavere extracta fuere, cum ſitu ſuo naturali, qui ductus adhuc integer Oculis exhiberi poteſt.

Finem itaque hiſce imponimus, unice hoc rogantes B.L. velit conatus noſtros qualescunque æqui bonique conſulere.

FINIS

Index Figuræ

A. Vas lacteum, per quod injectum.

a. a. a. a. a. Vaſa lactea majuſcula cum minori.

B. Receptaculum lumbare, 2dæ vertebræ lumborum incumbens, ſub remota aorta.

b. b. b. b. Vaſa lymphatica, à partibus adjacentibus & inferioribus, qua arteriæ emulgentes exeunt incurrentia.

c. c. c. c. Vaſa lymphatica, à lateribus incurrentia.

C. Ductus thoracicus, à ſecunda lumborum vertebrâ ſub tendine diaphragmatis incipiens moxque in thorace inter aortam deſcendentem

dentem & azygon decurrentē ſuper dorſi omnes fere vertebras donec à quarta in ſublime ſurſum feratur in locum inſertionis venoſum.

D. Canales flexuoſi, ac in varios gyros contorti majores ac minores, circa primam lumborum ac ultimam & penultimam dorſi vertebram obvii.

E. Similes canaliculi tortuoſi, vertebræ 6tæ ac 5tæ ad 4tam uſque dorſi incumbentes.

F. Bifurcatio admodum longa, aut quaſi gemina à 2da dorſi vertebra ſub œſophago ad inſertionem uſque protenſa.

G. Inſertio ductus thoracici hic ſimplex, cum alias duplex, & quidem non præciſe in ſubclaviam, ſed in trivio aut quatrivio, nempe (d) ſubclaviæ (e) jugularis (f) axillaris ac (g) cervicalis, tribus prioribus expanſis & extra ſitum locatis, ut inſertio ac valvula ductus thoracici in conſpectum majorem veniat, excepta cervicali adhuc clauſa.

H. Valvula, inſertioni ductus thoracici appoſita, ac verſus venam axillarem reſpiciens.

I. Vertebræ duæ colli ultimæ, nempe 6. 7.

K. Vertebræ dorſi duodecim, nempe 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12.

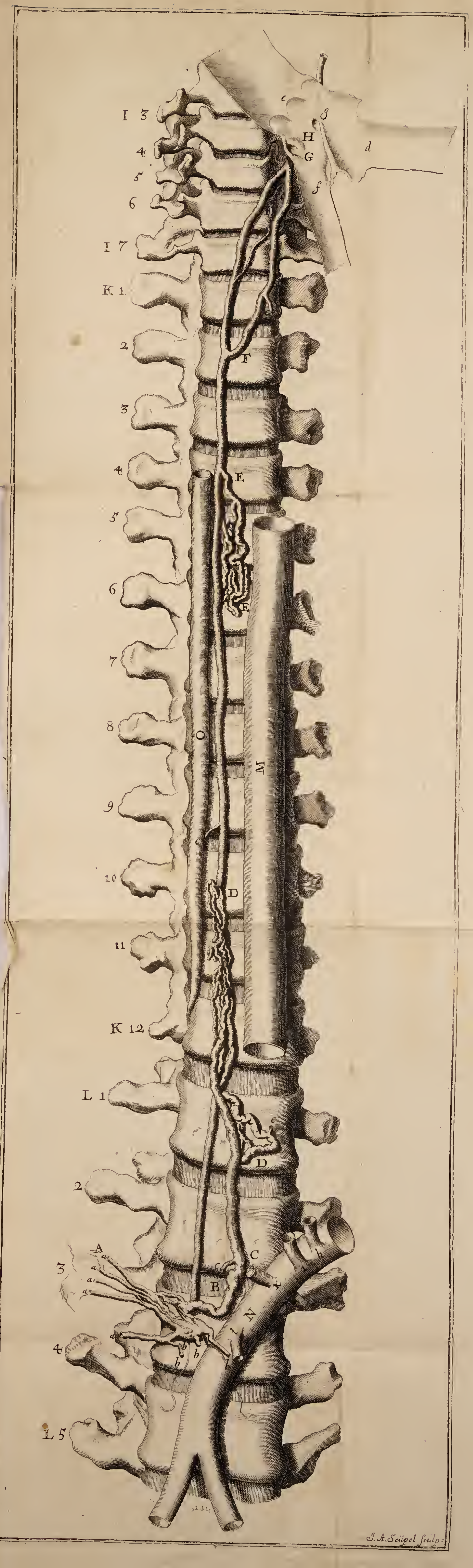
L. Vertebræ lumborum 4tuor priores, nempe 1. 2. 3. 4.

M. Truncus aortæ deſcendens in thorace ſitus, utrinque abſciſſus.

N. Ejuſdem continuatio in abdomine (h) cum Cœliaca, (i) meſaraica ſuperiori (k) duabus emulgentibus (l) & meſaraica inferiori.

O. Vena azygos.

(* * *)

I 3
4
5
6
I 7
K 1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
K 12
L 1
2
3
4
L 5
A
B
C
D
E
F
G
H
M
N
O
a
b
c
d
f
g
h
J. A. Seipel sculp.